

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nɛn dɔxɔ firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xɛmɛn Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixɛtɛne mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yiifari fɔxɔni, han Nebukadanesari Yerusalɛn suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Babilɔn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani a mangayaan sabati nɛn han! Alatala, a Ala lu nɛn a xɔn, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu kɛmɛ xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasɔɔ e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi mɛnna nin, Musa, Alatalaa walikɛɛn bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a dɛnaxan yitɔn a xili yi, amasɔɔ a bata yi bubuna nde ti Yerusalɛn yi nun. ⁵ Bɛsalɛli,

* **1:4:** 1.4Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

Yuri a dii xemena, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi menna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan menni Alatala maxadin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dexon menna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na laxon yeteen keeen na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xoli i ma, na maxadin, n na a soma i yii nen.” ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikeen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a joxoni. ⁹ Iki, Marigina Alatala, i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasoto i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa no i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde noe i ya yama gbeeni ito mare?” ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxadinxi, i mi binye maxadinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxadinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxadinxi alogo i xa no n ma yamaan matinxinje, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yii nen. N mon yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan soto singen, gbete mon mi naxan sotoma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalen yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

*Sulemani sɛnbɛna fe**Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29*

¹⁴ Sulemani yi yɛngɛ so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden kɛmɛ naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fɛma Yerusalɛn yi, a yi a dɔnxɛne rasiga taane yi a wontorone yi ramarama dɛnaxanye yi. ¹⁵ Xɛmaan nun gbeti fixɛn yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gɛmɛne, suman wudine fan yi wuya alo burunna xɔdɛ binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama dɛnaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixɛn kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixɛn kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mɔn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gɛmɛ sonle muxu wuli tonge solomasɛxɛ, muxu wuli saxan kɛmɛ sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xɛraan nasiga Tire mangan Xu-rami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fɔfɔne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yɛtɛ xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa

saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri faji gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xətənnə nun jinbanna ra, e nun Matabu Լəxəne yi, e nun kike nənən sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali Լəxəne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nən a findi banxi gbeen na, amasətə nxə Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nəε banxin tiyε a xa? Hali kore xənnə nun a gbona, a mi nəε xanje a yi. Nde n tan na naxan a ligε n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xεmaan nun gbeti fixen nun wuren nafalε. A mən fatan gεsen wurundunje, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadxine rafalε. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalen taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mən xa Liban sumanne rafa n ma e nun fəfəne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine sege. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nəε walε nən e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitən n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikēen naxanye wudine sege ma e yi e yibolon, n murutu fujin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri keme solomasεε e nun turen litiri keme solomasεε.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin seβε kedini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.”

¹¹ Xurami mən yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi

Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bəxən nun kore xənna daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan walɛ. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bənsənna nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xemaan nun gbeti fixen nun sulan nun wuren nun gemen walɛ. A mən fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makandanxin nafalɛ. A mən fatan wanla sawuran sifan birin nafalɛ, a nəe seene birin nafalɛ nən muxune naxanye maxədinjɛ a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xən e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kannaa, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine segeema nən han i waxi xasabin naxan xən ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo menni, i siga e ra Yerusalɛn yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xəjɛn naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yatɛ alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli keme wuli tonge suulun wuli saxan keme sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasexe geme masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan keme sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fəlb Yerusalen yi Moriya geyaan fari, denaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda denaxan yitən Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fəlb a mangayaan ηεε naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin βeten sa, a kuyana nəngəna ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nəngəna ye məxəne. ⁴ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nəngəna ye məxəne, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nəngəna ye məxəne. Sulemani yi xema yilenlənxiine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin pala gbeen kankene birin ma, a yi xema fajin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yəlxəndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gemε fajine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlənxiine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sarijanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nəngəna ye məxəne. A yi xema fajin yilenlənxiine sa na palaan ma, kilo wuli məxənen nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mən yi xema yilenlənxiine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sarijanxi fisamantenni, a xema yilenlənxiine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nəngəna ye məxəne. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nəngəna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena,

a gubugubun boden fan yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. E yi tixi e sanne xun na, e yɛɛ rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra yɛ masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi sɛnbɛtɛn firin ti banxin yɛtagi, naxanye yi kuya nɔngɔnna yɛ tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nɔngɔnna yɛ suulun.

¹⁶ A yi yɔlɔnxɔnne rafala, a yi e singan sɛnbɛtɛnne ra. A girenada wudi bogi sawura kɛmɛ rafala, a yi e singan yɔlɔnxɔnne ra. ¹⁷ A yi sɛnbɛtɛnne ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yiifanna ma, keden kɔmɛnna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kɔmɛn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ, a yitena nɔngɔnna yɛ fu.

Ige ramarade gbeena

Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilixi gbeen nafala, a yigbona nɔngɔnna yɛ fu,

a yitena nɔngɔnna yɛ suulun. Nɔngɔnna yɛ tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲɛ. ³ Ninge sawurane yi a dɛ kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nɔngɔnna yɛ keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan yɛɛ rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbinderin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin yɛ keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a dɛ kinkin yi rafalaxi nɛn alo igelengenna dɛna, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɲɛ ɲɔxɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariɲandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu dɔxɔ seen xɛma daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xɛma daxi kɛmɛ rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so dɛɛne, a yi sulan sa dɛɛne ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni. ¹¹ Xirami yi ige ramara seene

nun tεε kə seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fəlo Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² Sɛnbɛtɛn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yəlonxɔn yalane sɛnbɛtɛne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura kɛmɛ naaninna naxanye yi na yəlonxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube kə seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonjɛ.

¹⁹ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xɛma saraxa gandena e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ Xɛma lɛnpu dɔxɔ seene nun xɛma lɛnpune, naxanye yi lanma e radɛgɛ yire sarijanxi fisamantenna yɛtagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹ wudi fuge sawurane nun lɛnpune nun lɛnpu suxu se xɛma kɛndɛ daxine. ²² Filene nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dɛene yire sarijanxin so dɛɛn nun Ala Batu Banxin so dɛɛn na, xɛmaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dentege Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xemaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

Layiri Kankiraan fa fena Mangane Singen 8.1-13

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalɛn yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. ³ Isirayila xemene birin yi e malan mangan fema kike solofereden na, sali waxatini. ⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bɔnsɔnni, ne nan e xali. ⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fema, e ti Layiri Kankiraan yetagi. E yi yexene nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonje. ⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸ Amasɔtɔ maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to.

¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe गयाan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dɛnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sariɲanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasariɲan hali e to mi yi yɛbaxi e yitaxun kii ma. ¹² Lewi bɔnsɔnna bɛti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi faɲine nin. E kariɲanne nun kondenne nun bɔlɔnne suxi e yii, saraxaraliin muxu kɛmɛ firin nan yi tixi e fɛma naxanye yi xɔtane fɛma. ¹³ Xɔta fene nun bɛti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xɔtane fe, e kariɲanne maxa e nun maxase gbɛtɛye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nɛn habadan!” Na waxatin yɛtɛni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. ¹⁴ Saraxaraline mi yi nɔɛ luyɛ na e wanla ra, bayo kundaan yi gbo, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasariɲan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa,
“Alatala bata a ragidi
a xa dɔxɔ kunda yidimixini!

² N bata banxi faɲin ti
naxan findima i dɔxɔden na, i tan Ala,
i luma dɛnaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yεε rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini ləxəni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsənnə xa, banxin tiyε n xinla binya feen na dənaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalən sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasətə i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fə i ya diina, i naxan sətəxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mən yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jəxəni, n yi dəxə Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dəxə mənni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina

Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yεtagi, Isirayila yamaan birin yεtagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure

gbeela ra tanden tagi, a yi kuya nɔngɔnna yɛ su-
 ulun, a yite nɔngɔnna yɛ saxan. A te na fari, a
 yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A
 yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa,
 “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore
 xɔnna ma hanma bɔxɔ xɔnna fari. I ya layirin nun
 i ya hinanna luma nɛn i ya walikɛne xa naxanye
 sigan tima i yetagi e bɔnɛn birin na. ¹⁵ I bata i ya
 falan nakamali i ya walikɛɛn xa, n fafe Dawuda, i
 naxan fala i dɛɛn na, i bata na rakamali i sɛnbeni
 to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mɔn xa a liga i
 layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a
 fala a xa, i naxa, ‘I nɔxɔ yibirani mi nɔnɔ n yetagi
 mumɛ Isirayilaa mangaya gbɛdɛni, xa i ya diine n
 ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma
 sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’
¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa
 na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikɛɛn
 Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dɔxɛ muxune tagi
 dunuɔa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi
 nɔɛ xɔnɛ a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra.
¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya
 walikɛna maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati
 i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikɛɛn
 naxanye tima i xa to. ²⁰ I yɛɛne ti banxini ito ra
 kɔɛɛn nun yanyin na. I a fala dɛnaxan ma, i naxa,
 ‘N xinla luma be nɛn!’ I tuli mati maxandi xuiin na
 i ya walikɛɛn naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I
 ya walikɛɛn nun i ya Isirayila yamana maxandine
 rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i
 dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi
 nɔɔn sa a ma, a rakɔɔ, a xa fa a kɔɔ i ya yire

sariñanxin yεtagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tɔɲεgelana kitin sa, i yi a suxu a tɔɲεgeni.”

²⁴ “A nɔε ligε nɛn yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yεtagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin name kore, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶ “A nɔε ligε nɛn kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fe mumε e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yeε rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xεtε e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e ɲaxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namεma nɛn kore, i diɲama nɛn i ya walikene yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nɔε ligε nɛn tɔɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamεna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma suɲεne hanma yaxune na Isirayila kaane tɔɔ waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure ɲaxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔɔn nun e ɲaxankatan kolonma nɛn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲε yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲε yi feene kolon. ³¹ Nayi,

e gaxuma nen i yee ra, e lu i ya kiraan xon ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xonon naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i senbe gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xonna ma, i daxodeni. Xonon na naxan birin maxodin i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yee ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A noe lige nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengedeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yee rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi, i tuli mati kore xonna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A noe liga nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xolon yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani denaxan yi, e xete i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata haken liga, nxu bata fe jaxin liga,’ ³⁸ e xete i ma e bonon birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yee rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yee rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla

nun mafanne yabi kore xonna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yεεn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,

i fa i dɔxɔdeni,

i tan nun i ya Layiri Kankirana,

i sɛnbɛn naxan yi.

Marigina Alatala,

i ya saraxaraline rabilin kisin na

alo domana,

i ya tinxin muxune xa sɛwan sɔtɔ,

bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,

i nama i ya manga sugandixin nabɛɛɛn,

i miri i ya walikεεn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, tεεn yi keli kore xonna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Banxin nafe.

² Saraxaraline mi yi fa nɔε soε Alatala Batu Banxinini sɔnɔn, amasɔtɔ Alatalaa nɔrɔn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tεεn to keɛ kore xonna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yεtagin lan bɔxɔn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nɛn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mɔxɔɲɛn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɲɛ, Manga Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔnsɔnna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa bɛti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!” Saraxaraline yi xɔtane fema nɛn e yɛtagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasariɲan Ala Batu Banxin yɛtagi, a yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mɛnni nɛn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɲɛ mɛnna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solomasɛxɛde lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasariɲan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yɛtɛɛn naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi mɔxɔɲɛn nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxɛtɛ e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sɛwaxi na fe ra han!

*Ala mɔn yi mini Sulemani xa
Mangane Singen 9.1-9*

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiye na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetena manga banxini, a yi no ne birin lige. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa keen na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yete xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A noe lige nen n kore xonna balan, tulen mi fa fe mumε, hanma n tuguminne yamari e siseene raxori boxon ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yete magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe jaxine yi, nayi n nan n tuli matima nen e ra kore xonna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendeya. ¹⁵ Folo iki ma, n na n yeen tima e ra nen, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasarijan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yeen nun n xaxinla tima nen na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nen, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bomsanna mi janje i joxoni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i me n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbete ye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nen n ma boxoni n naxan soxi e yii, n yi n

mε n batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mε a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabεma a ma nεn. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nεn fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabεjin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbεtεne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tərəni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

Sulemani a wali sifa wuyaxine Mangane Singen 9.10-28

¹ Nεε mαxαnε bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mαn yi xεtε ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dαxα e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mαn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dεene ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mαn yi Baalati taan ti e nun taa gbεtεye a yi balone ramarama dεnaxanye yi, e nun yεngε so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi dαxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun

Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dɔxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxɔri, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mɔn yi Isirayila kaan muxu kɛmɛ firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii tɛmɛn tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasɔɔ Alatalaa Layiri Kankiraan soxi dɛnaxan yi, mɛn findixi yire sarijnaxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama lɔxɔ yo lɔxɔ alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Lɔxɔne nun kike nɛnɛn sanle nun sali lɔxɔ saxanne nɛɛ yo nɛɛ, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† ¹⁴ A yi saraxaraline dɔxɔ kuru yɛɛn ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bɔnsɔnna xɛmɛne yi findixi bɛti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijn kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɔyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sɛbɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

kii naxan yi ləxə yo ləxə. Sulemani mən yi muxune ti Ala Batu Banxin dəene kantandeni, a ito birin liga nən bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. ¹⁵ E mi mangana yamarine matandi mumε lan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu ramaraden ma. ¹⁶ Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti fələ ləxən ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle rajan na kii nin.

¹⁷ Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi fəxə igen de, Edən yamanani. ¹⁸ Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi fəxə igen kolon ki fəni. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo kemε kilo məxəne tongo, e fa e ra Manga Sulemani xən.

9

Saba manga jaxanla a xəneyana Mangane Singen 10.1-13

¹ Saba yamanan Manga jaxanla yi Sulemani mankana mε. Nayi, a yi fa Yerusalən yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a fəxə ra e nun jəgəmən naxanye yi latikənənne nun xemaan nun munanfan gεmene maxalima. A yi siga Sulemani fεma, naxan birin yi a bəneni a yi ne fala a xa. ² Sulemani yi a maxədinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yεba a xa. ³ Saba manga jaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla

ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a keɛɛn han a yengin yi bolon. ⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan meɛi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. ⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yeɛn na. E mi yi a tagiin yeɛɛn falaxi n xa. N naxan birin meɛi, i ya fekolonna dangu na ra. ⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁸ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxɔ a manga gbɛdeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kendɛn sa tinxinni.” ⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikɔnɔnna gbegbe, e nun munanfan gemene. Latikɔnɔn fani munma yi to nun singen alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbegbe ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi. ¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bolonne maxa se maxane xa. Ne jɔxɔn munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma a ne maxadin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeɛɛn seen naxanye so Saba manga jaxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga jaxanla nun a walikene yi

xετε a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xεmaan naxan yi fama Sulemani ma ηεε keddenna bun ma, na gboon yi sigε han kilo wuli mαxαηε. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbεtene yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xεmaan nun gbeti fixεn na Sulemani xαn. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xεma daxin xungbeen kεmε firin nafala, xεmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mαn yi ye masansan seen xεma daxin xurin kεmε saxan nafala, xεmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fαtαnna,” a yi sa e sa mεnni. ¹⁷ Mangan yi sama ηinna rafala manga gbεδε gbeen na a xεma igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbεδεn ma e nun san tiden xεma daxin keden, a yiine yi a fαxα firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fεma. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi kαmεnna ma. Na ηαxαnna mi yi yamana yo yi. ²⁰ Xεmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xεmaan nan yi Liban fαtαn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixεn na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixεn mi yi yatεxi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikεne yi naxanye ragima. ηεε saxan yo ηεε saxan kunkine yi xεtεma nεn Isirayila yi, e rafexi xεmaan nun

gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gbox-
une ra.

²² Manga Sulemani yi dangu bəxən mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuḡa mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bəḡeni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikənnəne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a dənxe ne rasiga taane yi naxanye yi yitənxi e xili yi. ²⁶ Fəlb Efirati baan ma, siga Filisitine yamanan ma han sa dəxə Misiran danna ra, a tan nan yi menne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xədə binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbeteye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a fəlon ma han a rapanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedindin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedindin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a

* **9:24:** Gbaxaloni itoe sətəma soon nun sofanla na diin sətə waxatin naxan yi.

benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xεmεn Robowan yi ti a ρoxoni mangayani.

10

Isirayila kaane yi murute

Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangangan na. ² Nebati a dii xεmεn Yerobowan mon yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa doxo denaxan yi. A na xibarune me waxatin naxan yi, a mon yi xete sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa." ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, "E siga, xi saxan na dangu ε fa n fema." Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxodin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxodin, a naxa, "E maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?" ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan." ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxodin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxodin, a naxa, "Muxuni ito bata n maxodin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?" ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, "Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo

konyine, e i maxədinxi nən a i xa ndedi ba goronna
ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa,
'N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi,
koni, n tan a raxədxəma ayi ε ma nən dangu na ra.
N fafe ε tərə bosaan nan na,
koni n tan ε tərəma tanle nan na.' "

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga
Robowan fəma xi saxande ləxəni alo mangana a
fala kii naxan yi, a naxa, "Xi saxan na dangu, ε fa n
fəma." ¹³ Mangan yi ne yabi a xədexen na. Fonne
maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e
yabi fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e
xa, a naxa,

"N fafe bata ε konyiyaan naxədxə ayi,
koni, n tan a raxədxəma ayi ε ma nən dangu na ra.
N fafe ε tərə bosaan nan na,
koni, n tan ε tərəma tanle nan na."

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma.
Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a
tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan
xa, Nebati a dii xəmənə, fata Nabi Axiya, Silo kaan
na.

Isirayila yamanani taxun fəna

Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e
maxandin ma, e yi a fala, e naxa,
"Sese mi fa en nun Dawuda tagi,
nxu nun Yese a dii xəmənə ito mi fa malanxi sese
ma!

Isirayila muxune, ε xetε ε konne yi!
I tan, Dawuda bənsənna, iki i ya mangayaan naba
i ya yamanani!"

Isirayila kaane birin yi keli mɛnni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magɔɔn, e yi a faxa. Manga Robowan yi a mafura soε yεngε so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalɛn yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bɔnsɔnna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalɛn yi, a yi Yuda bɔnsɔnna muxune malan e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, sofa wuli kεmε wuli tonge solomasεxε, alogo e xa Isirayila bɔnsɔnne yεngε, e yamanan lu Robowan ma nɔɔn bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xεmεna, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: ε nama fa Isirayila kaane yεngε, naxanye findixi ε ngaxakedenne ra. ε tan birin xa xεtε ε konne yi, amasɔtɔ feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xεtε Yerobowan yεngɛn fɔxɔ ra.

⁵ Robowan yi dɔxɔ Yerusalɛn yi. A yi taa makan-tanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betɛlemi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi,

⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayalɔn nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakan-tanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senɓemane ra. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi ɓɔnsɔnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabejin, e siga Yuda nun Yerusalɛn yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi kɔtɔ sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ ɓɔnsɔnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine fɔxɔ ra siga Yerusalɛn yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senɓe sɔtɔ, e yi Sulemani a dii xɛmɛn Robowan mali jɛɛ saxan, bayo e lu nɛn tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xɔn jɛɛ saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xɛmɛn Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii tɛmɛna, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xɛmɛne bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mɔn yi Abisalomi a dii tɛmɛn Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti sɔtɔ a xa. ²¹ Abisalomi a dii tɛmɛn Maka yi rafan Robowan ma dangu a

ɲaxalan bonne nun a konyi ɲaxanle birin na.*
 ɲaxalan futuxin fu nun solomasεεε nan yi a yii e
 nun konyi ɲaxalan tonge sennin naxanye findi a
 ɲaxanle ra, a yi dii xεmε mɔxɔɲεn nun solomasεεε
 sɔtɔ e nun dii tεmε tonge sennin. ²² Robowan yi
 tide singen so Makaa dii xεmεna Abiya yii, a yi a
 findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi
 waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi
 xaxinla sɔtɔ, a yi a dii xεmεne raxuya ayi Yuda nun
 Bunyamin yamanan xun xɔn taa rakantanxine
 birin yi. A yi donse gbegbe so e yii, a yii ɲaxalan
 wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin findε mangan na, a sɛnbɛn
 sɔtɔ, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan
 nabɛɲin.

² Bayo e mi yi tinxinxi Alatala yεε ra yi, Misiran
 mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan
 ma mangayaan ɲεε suulundeni. ³ Yεngε so won-
 toron wuli keden kεmε firin e nun soo ragiin muxu
 wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi,
 Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane
 nun Kusi kaan naxanye bira a fɔxɔ ra keli Misiran
 yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu
 siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa
 Robowan nun Yuda kuntigine fεma Yerusalen yi,
 e yi malanxi dɛnaxan yi Sisaki yεngɛdeni. A yi a

* **11:21:** Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui.
 Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a ɲaxanla ra.

fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε mε n na, n fan bata n mε ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yetε magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yetε magodo, n mi fa e halagima sɔnɔn, n na e ratanga fεrɛn fima e ma nɛn benun waxati, n ma xɔlɔn mi fa Yerusalɛn lima sɔnɔn fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nɛn Sisaki a nɔɔn bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuɓa mangane xa, ne keden mi a ra.”

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalɛn xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xεma daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e ɓɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin dεene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nεma yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nɛn mangan fεma. Na xanbi ra, e mɔn yi xεtε e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yetε magodo, Alatala mi fa lu xɔlɔxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe faɓina nde mɔn yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalɛn yi sɛnbεmayani. Robowan findi mangan na a ɓεε tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi ɓεε fu nun solofere ti mangayani Yerusalɛn yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa,

alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe jaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a bɔɲeni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a folɔn ma han a rajanna, ne seβexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeƳe. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemanen nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii. Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexe sɔɔ.

⁴ Abiya yi te Semarayin geyaan fari Efirami geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin!

⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xɔn naxan mi kale mumε? ⁶ Koni Nebati a dii xemen Yerobowan, Dawudaa dii xemen Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema.

E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemen Robowan yi dii joreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili soto singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, e waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan e ra, jinge dii sawura xema daxine e yii, Yerobowan naxanye rafalaxi e xa, e findi e alane ra. ⁹ Koni, e bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bionsonna muxune, e yi saraxaraline fen e yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na noe finde kide kiin na e wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xotonna nun jinbanna, lxo yo lxo, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radegge jinbari yo jinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxo Ala. Koni, e tan bata e me a ra. ¹² Ala, nxo Ala nun a saraxaraline nxu xon, e dxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeteen xotane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni e xili ma. Isiray-ila kaane, e nama Alatala yenge, e benbane Ala, amasoto e mi a noe mumel!”

¹³ Abiya mon yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e ye ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e ye ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xotaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun

Isirayila kaane birin kedi Abiya nun Yuda kaane yeε ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli keμε suulun faxa Isirayila sofane ye. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ na waxatini, amasɔtɔ e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanje, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dɔnxɛn na, Alatala mɔn yi a yenge, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan senben sɔtɔ nen. A yi naxalan fu nun naanin futu. A yi dii xεμε mɔxɔjen nun firin sɔtɔ e nun dii tεμε fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kewali dɔnxene, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sebexi Nabi Yido a kedine kui. ²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xεmena Asa yi ti a nɔxɔni mangayani. Yamanan yi lu bɔje xunbenli a waxatini jeε fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yeε ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbεtene saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gεmene yibɔ, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fɔxɔ ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba

Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bəɲε xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bəɲε xunbenli, muxu yo mi a yεngε na waxatini, amasɔtɔ Alatala bəɲε xunbenla fi nɛn a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, dε balan daxine naxanye ma. Yamanan mən en gbeeyani iki, amasɔtɔ en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bəɲε xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli kεmε saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Yε masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii. Sofa wuli kεmε firin wuli tonge solomasεxε nan keli Bunyamin bənsɔnni, yε masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kɛndɛn nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyɔn keden yi keli e xili ma, e nun yεngε so wontoro kεmε saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yεngε so kii ma Sefata lanbanni Maresa dεxɔn. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nɔε sɛnbɛtaren maliyε nɛn alo sɛnbε kanna. Fa nxu mali, Alatala, nxɔ Ala. Amasɔtɔ nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxɔ Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nɔ.” ¹¹ Alatala yi Kusi kaane nɔ Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxa, fayida muxε mi lu, amasɔtɔ e halagi nɛn Alatala nun a ganla yεtagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yεε ra, e

yi se wuyaxi tongo. ¹⁴E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun ɲɔgɔmɛne. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ Yerusalɛn yi.

15

Asa

¹Alaa Nii Sariɲanxin yi godo Odɛdi a dii xɛmɛna Asari ma. ²A yi siga Asa fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun ɛ tan Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ɛ tuli mati n na. Alatala ɛ xɔn xa ɛ lu a fɔxɔ ra. Xa ɛ a fen, ɛ a toma nɛn, koni xa ɛ xun xanbi so a yi, a mɛma nɛn ɛ ra. ³Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nɛn, e mi bira Ala yɛtɛɛn fɔxɔ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranɲɛ, sariya fan mi yi na. ⁴Koni, e xɛtɛ nɛn Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tɔrɔ waxatini, e yi a fen, a yi a yɛtɛ yita e ra. ⁵Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bɔɲɛ xunbenli, bayo kɔntɔfinle yi yamanan birin yi. ⁶Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasɔtɔ Ala bata yi ɲaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷Koni iki, ɛ tan xa ɛ sɔbɛ so, ɛ nama xadan, amasɔtɔ ɛ kɔntɔnna sɔtɔma nɛn.”

⁸Manga Asa to na nabiya falane mɛ, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xɛmɛna, Asa yi a sɔbɛ so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so dɛɛn palaan yɛtagi. ⁹A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna yɛ, e fa dɔxɔ

Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nɛn Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan ɲɛɛ fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalɛn yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e fa xuruseen naxanye ra keli yɛngɛni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, ɲinge kɛmɛ solofere e nun yɛxɛɛ wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔɲɛn nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xɛmɛn nun ɲaxanla, na kanna yi lan nɛn a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔɲɛn birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yɛtɛ yita e ra. Alatala yi bɔɲɛ xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa ɲaxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔɲɛn ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dɛntɛgɛ Ala xa e nun a tan yɛtɛɛn bata yi naxanye dɛntɛgɛ Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yɛngɛ mi so Yuda yi han Asaa mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun suulundena.

*Asa yi yengɛn nakeli Basa xili ma
Mangane Singen 15.16-22*

¹ Asaa mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun sen-nindenɪ, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbɛ so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixɛn nun xɛmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradenɪ, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xɛraan nasiga a faladenɪ, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xɛmaan nun gbeti fixɛn nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ɛ nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dɛnaxanye yi. ⁵ Basa to na mɛ, a yi ba Rama taan tiyɛ. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gɛmɛne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbɛ so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fɛma, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so

nɛn i yii, bayo i yigi sa nɛn a yi. ⁹ Alatala dunuɲa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔɲɛn mumɛɛn luxi a xa, alogo a xa e sɛnbɛ so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nɛn yɛngɛne yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kason na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yɛtɛni, Asa yi a yamaan muxuna ndee ɲaxankata fɔlɔ.

*Asaa mangayaan danna
Mangane Singen 15.23-24*

¹¹ Asa kɛwanle, keli a fɔlɔn ma han a raɲanna, ne sɛbɛxi Yuda nun Isirayila mangane kɛdine kui.

¹² Manga Asaa mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun solomanaaninden na, fure ɲaxin yi Asa sanne suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala fen, a lu seribane nan tun fenɲɛ. ¹³ Asa yi faxa a mangayaan ɲɛɛ tonge naanin e nun kedenna ma.

¹⁴ E yi a maluxun a gaburu gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se fajine ra, e ture xiri ɲaxumɛn so a ma alo a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbege gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xɛmɛn Yosafati yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani. A yi sɛnbɛn sɔtɔ Isirayila xili ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakantanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye birin tongo Efirami kaane yii.

³ Alatala yi lu Yosafati xɔn, bayo a lu nɛn a benba

Dawudaa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu,
⁴ a a fafe a Ala batu nɛn, a yi a yamarine suxu.
 Isirayila kaane yi naxan ligama, a tan mi tin na
 ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan sɛnbɛ so, Yuda kaane
 birin yi fama nɛn finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi
 nafunla nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala batu
 dɛxunni, na nan a liga, a yi taan kidene kala, a yi
 Asera kide gbindonne birin naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan jɛɛ saxanden ma, a yi a kuntigini
 itoe rasiga Yuda taane yi e muxune xarandeni:
 Ben-Xayili nun Abadi nun Sakari nun Natanɛli
 e nun Mikahu. ⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna
 ndee fan nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya
 nun Sebadiya nun Asahɛli nun Semiramoti nun
 Yehonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun To-
 badoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ ra: Elisama
 nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda kaane xaran
 sariyane ma naxanye sɛbɛxi Alatalaa sariya kɛdin
 kui. E yi Yuda birin yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati sɛnbɛn naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yɛɛragaxun yi Yuda yamanan
 nabilinna taane birin suxu, e mi susu Yosafati
 yɛngɛ. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixɛn nun se wuyaxi
 ra Yosafati xɔn, Arabune yi fa konton wuli kɛmɛ
 solofere kɛmɛ solofere ra e nun kɔtɔ wuli kɛmɛ
 solofere kɛmɛ solofere. ¹² Yosafati a mangayaan
 yi lu sabatɛ kati. A yi taa makantanxine nun se
 ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se gbege yi
 ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e nun sofa kɛndɛne
 Yerusalɛn yi. ¹⁴ E yatɛne ni i ra bɔnsɔn yɛɛn ma:

Yuda bɔnsɔnni, Adena, gali kuntigin yi sofa wuli
 kɛmɛ saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme firin wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xemena Amasiya fan yi tugunxi na ra, naxan a yete dentege Alatala xa, a yi sofa wuli keme firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bənsənni, Eliyada, sofa kenden yi sofa wuli keme firin nan xun na naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tugunxi na ra, a yi sofa wuli keme wuli tonge solomasexe nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga Yuda taa rakan-tanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi

Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun nafunla soto, e nun Manga Axabi yi findi bitanmane ra.

² Ne dando to dangu, a yi siga Axabi fema Samari taani, Axabi yi yexee wuyaxi nun jinge wuyaxi ke raxaba Yosafati nun a foxərabirane donseen na. Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin xa siga Ramoti kaane yengedeni Galadi yamanani.

³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sigen foxo ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan nun i ya yamana, nxu birama nen i foxo ra siga yengeni.”

*Waliyine yi nɔ sɔtɔna fe fala
Mangane Singen 22.5-12*

⁴ Koni, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin singen.” ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine malan, kemε naanin jɔxɔn, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengɛn so Ramoti taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” E yi a yabi, e naxa, “Ala a soma nɛn mangan yii.” ⁶ Koni, Yosafati yi a maxɔdin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nɔε Alatala maxɔdinjɛ naxan xɔn?” ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumε! A xili Mikahu, Yimilaa dii xεmεna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xεmεna.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dɔxi lonna ma Samari taan so dɛen na, e mangaya gbɛdɛne yi, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xεmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.’ ” ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nɛn, Alatala a soma nɛn mangan yii.”

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Mangane Singen 22.13-28*

¹² Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!” ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁴ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yɛngɛ Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nɔɔn sɔtɔma nɛn. Mɛn kaane soma nɛn i yii.” ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakɔɛ Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jɔndin nan gbansanna fala n xa?” ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛtɛ a konni bɔjɛ sani!’ ” ¹⁷ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mume! A fe jaxin nan tun falama.”

¹⁸ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala tɔ dɔxi a mangaya gbɛdeni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛnna ma. ¹⁹ Alatala naxa, ‘Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yɛngɛdeni Galadi yamanani, a faxa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛtɛ fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yɛtagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nɔɛ a mayendenjɛ nɛn.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²¹ A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nɛn, n wulen naso a waliyine birin dɛ.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a

mayendenma nɛn, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.’ ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa ɲaxankatan nafa i ma.”

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?” ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nɛn.” ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kɛndɛyani.’” ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xɛtɛ kɛndɛyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati.”

Manga Axabi yi faxa yɛngɛni

Mangane Singen 22.29-35

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbɛtɛ, n siga yɛngɛni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yɛngɛni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yɛngɛ so wontoro kuntigine ma, a naxa, “ɛ nama muxu yo yɛngɛ fɔ Isirayila mangan tun.” ³¹ Yɛngɛ so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a

ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.” ³⁴ Yengen yi jaxu ayi na loxoni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han pinbanna ra, a yi faxa soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dexo Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete boje xunbenli Yerusalen yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xemene yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu jaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xolo i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mon i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxori i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalen yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigε, keli Beriseba taan ma siga han Eframi geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kitisane dexo Yuda yamanan taa rakantanxine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasoto ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yeteen luma nen ε xon ε nema kitin bolonje

waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yεεragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinjε tinxintareyaan ma kitini, a mi tinjε muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinjε ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mɔn yi Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bɔnsɔn xunne dɔxɔ Yerusalɛn yi, alogo e xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene ɲan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “Ɛ kitin sa Alatala yεεragaxun nun tinxinni. ¹⁰ Ɛ ngaxakedenna naxanye taa gbɛtɛne yi, ne na fa kiti yo ra ε xɔn, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xɔlɔ ε nun ε ngaxakedenne ma. Ɛ na nan ligama alogo ε tan yɛtɛn nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda bɔnsɔn kuntigin Sebadiya, Yisimayɛli a dii xɛmɛna ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fɛma sɛbɛli tiine ra. Ɛ ε yixɔdɔxɔ, ε wali, Alatala xa lu na kanna xɔn naxan walima a faɲin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amonine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengɛdeni. ² Xɛrane yi fa Yosafati fɛma, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengɛdeni sa keli Fɔxɔ Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasɔn-Tamari taani,” dɛnaxan mɔn xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mən yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenen yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xonna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nɔɛ tiyɛ i yɛɛ ra. ⁷ I tan, nxɔ Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yɛɛ ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bɔnsɔnna muxune? ⁸ E yi dɔxɔ a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe ɲaxina nxu sɔtɔ alo fe xɔlɛna hanma yɛngɛna hanma fitina furene hanma fitina kamɛna, nxu fama nɛn i yetagi banxini ito yi, amasɔtɔ i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxɔ tɔrɔni, i yi nxu ramɛ, i yi nxu mali.’ ”

¹⁰ “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yɛngɛdeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbetɛ tongo, e mi e halagi. ¹¹ A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bɔxɔn ma i naxan soxi nxu yii. ¹² Nxɔ Ala, i mi i ya kitin yitɛ e ra ba? Amasɔtɔ fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yɛngɛma, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yɛɛn tixi i ra.”

Ala yi nɔ sɔtɔn nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e ɲaxanle nun e mamandenne.

¹⁴ Alatalaa Nii Sariñanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bənsəna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xemena. Sakari fafe yi xili nən Bənaya, na fan fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalən kaane nun i tan Manga Yosafati, ε liga ε yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E nama gaxu, ε nama xuruxurun gali gbeeni ito yεε ra, bayo ε yengε mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yengε a ra. ¹⁶ Tila, ε siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, ε sa e lima nən lanbanni Yeruyeli tonbonna yεtagi. ¹⁷ E hayu mi e yengε feen ma. E fa, ε fa ti be, ε Alatalaa maliin sətəma nən. Yuda kaane nun Yerusalən kaane, ε nama gaxu, ε mini e yεtagi tila, Alatala ε malima nən!”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yεtagin yi lan bəxən ma, Yuda kaane nun Yerusalən kaane birin yi e xinbi sin Alatala yεtagi. ¹⁹ Lewi bənsəna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xətən, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusalən kaane, ε tuli mati n na! E la Alatala ra, ε Ala, ε sənben sətəma nən. E səbe so, ε la Alaa nabine ra, ε nəən sətəma nən.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa lu betin be a nərə sarinaxin matəxədeni ganla yεε ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nən habadan!”

²² E yi betine nun tantunna fələma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun

Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yεngε. ²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yεngε, e yi e faxa han e yi e raxəri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxε, e yi lu e bode faxε.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yεε rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kalε, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dugine nun se faɣine. E yi e tongo han e yi e dɔnxɛn lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶ Xi naaninde lɔxɔni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mɛnni, nanara, e yi mɛn xili sa a Beraka lanbanna han to.* ²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane yεε ra, e xεtε Yerusalɛn yi sɛwani, amasɔtɔ Alatala bata yi e ralugo sɛwan na e yaxune xun na. ²⁸ E yi so Yerusalɛn yi e xulenne nun xɔtane fema, e bɔlɔnne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹ Alatala yεεragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a mε a Alatala bata Isirayila yaxune yεngε. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bɔɣε xunbenli, a Ala yi bɔɣε xunbenla fi a ma yiren birin yi.

*Yosafati a mangayaan danna
Mangane Singen 22.41-50*

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a ɣεε tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalɛn yi ɣεε

* **20:26:** Beraka bunna nɛɛn fa fala “Barikana.”

məxəpən nun suulun. A nga yi xili nən Asuba, Silixi a dii tēmēna. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yεε ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fəxə ra singen, e benbane Ala.

³⁴ Yosafati kəwali dənxe, keli a fələn ma han a ranan na, ne səbexi Xanani a dii xēmən Yehu a kədin kui, naxan səbexi Isirayila mangane kədine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe jəxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xēmēna Eliyeseri yi nabiyə falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ε nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nən.” Kunkine yi kala, e mi nə sigε yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fəma Dawudaa Taani. A dii xēmən Yehorami yi dəxə a jəxəni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyene ni i ra, Yosafati a dii xēmēne: Asari nun Yexiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Səfati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xēmeye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se fajni wuyaxi so e yii gbeti fixε daxin nun xema daxin nun se fajni gbeteye, a mən yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a jəxəni mangayani bayo na nan yi

dii xεmε singen na. ⁴Yehorami yelin dɔxε mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a senben sɔtɔ, a yi a xunyene birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.* ⁵Yehorami findi mangan na a ηεε tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ηεε solomasεxε ti mangayani Yerusalen yi. ⁶A wali kiin yi ηaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔtɔ a bata yi Axabi a dii tεmena nde dɔxɔ. Naxan ηaxu Alatala yεε ra yi, a na liga nen. ⁷Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bɔnsɔnna raxɔrε, amasɔtɔ a layirin tongo nen Dawuda xa, a ηɔxɔn mi ηanηε mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murutε Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yetε xa. ⁹Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yεngε so wontorone birin yi siga. Kɔε tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yεngε naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰Edɔn kaane yi lu murutεxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutε nen na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mε Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalen kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo ηaxanla na a xεmen yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹²Nabi Eli yi bataxin seβε Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa. ¹³I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalen kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn

* **21:4:** Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana.

alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunye xemεmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa. ¹⁴ Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nɛn i ya muxune ma, i ya diine nun i ya ɲaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure ɲaxin nafa i ma, na furen ɲaxuma ayi i ra nɛn han i fudi xunxurine yi mini kenɛnni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fema, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a ɲaxanle suxu, e siga e ra. A dii xemε dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboε ayi, han a ɲεε firinden dɔnxɛn na, Yehorami a furen senbɛn yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kenɛnni. A yi faxa ɲaxankata gbeeni. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a ɲεε tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲεε solomasεε ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalɛn kaane yi Yehorami a dii dɔnxɛna Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe ɲɔxɔni. A tadane birin

bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a ηεε tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi ηεε keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi ηaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe ηaxin nan na. ⁴ Naxan ηaxu Alatala yeε ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xεmεn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayele yengεdeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɓ. ⁶ A yi xεtε a maxɔɓdene dandandeni Yeεεreli taani, Arami kaane a maxɔɓ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayele yengεma. Yuda mangan Yehorami a dii xεmεna Axasiya yi xεtε Yorami matodeni, Axabi a dii xεmεn Yeεεreli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fema a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xεmεn Yehu fema, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fema, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nen, e naxa, “Yosafati a dii xεmεn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔηεn ma feu!” Muxu yo mi fa lu mangayani

Axasiya xabilani.

*Atali, Yuda mangana fe
Mangane Firinden 11.1-3*

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xεmεn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii tεmεn Yehoseba yi Axasiyaa dii xεmεn Yowasa tongo mangana diine ye wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa jaxanla Yehoseba na liga nεn, bayo Axasiya xunyεn nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² Nεε sennin a luxunxi e fεma Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

*Yowasa, Yuda Mangana
Mangane Firinden 11.4-16*

¹ Nεε solofere dangu xanbini, Yehoyada sɛnben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kεmε xun na: Yerɔx-amaa dii xεmεna Asari nun Yehoxanan ma dii xεmεn Yisimayɛli nun Obedi a dii xεmεna Asari nun Adayaa dii xεmεn Maaseya, e nun Sikiri a dii xεmεna Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalɛn yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, “Mangana dii xεmεn findima nεn mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan

ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Ləxəni, ndee xa Ala Batu Banxin dəen kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so dəen na dənaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxin, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na ləxəni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yenge so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nema soe, a nema mine, e xa lu a dəxən.”

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Ləxəni e nun naxanye yi a fələma Matabu Ləxəni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxin, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fələ banxin yiifari fəxəni han a kəməni fəxəni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xəməni maso, e yi manga kəmətin so a xun na, e yi layiri kədin so a yii. E yi a dəxə mangan na, Yehoyada nun a dii xəməne yi a ratinme, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin me e mangan tantunma, a yi fa yamaan fəma Alatala Batu Banxin, ¹³ a yi mangan to tixi sənβetenna xən so dəen na. Sofa kuntigine nun xəta fene yi tixi mangan fəma, yamaan birin

yi sɛwaxi, e xɔtaan fema, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!”¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “Ɛ a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fɔxɔ ra, ɛ na faxa silanfanna ra.” Amasɔɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “Ɛ nama a faxa Alatala Batu Banxini.”¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni dɛɛn naxan yi xili Soona, e sa a faxa mɛnni.

*Yamananan kiine yi masara
Mangane Firinden 11.17-20*

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yetɛɛn nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bɔnsɔnna muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a sɛbɛxi Musaa sariya kɛdini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi kii naxan yi, a e xa a liga sɛwani bɛti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mɔn yi kantan tiine ti Alatala Batu Banxin dɛɛne ra alogo sariɲantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mɔn yi sofa kuntigine nun fonne nun yamana kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dɛɛn Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dɔxɔ manga gbɛdɛni. ²¹ Yamananan muxune birin yi sɛwa, bɔɲɛ

* **23:20:** So dɛɛn naxan geyaan na.

xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

24

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a ꞑEE solofereden nan ma, a yi ꞑEE tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Sibiya, Beriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yEE ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi ꞑaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xEmene nun dii tEmene soto.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini ton. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, e sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na ꞑEE yo ꞑEE alogo en xa Ala Batu Banxini ton. E na feni fura.” Koni Lewi bɔnsɔnna muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxodin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karanxani a e xa mudun maxodin Yuda kaane nun Yerusalen kaane ra Alatala walikEEn Musa nun Isirayila yamaan naxan maxodinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Naxalan ꞑaxina Atali foxo ra birane bata yi Ala Batu Banxin deEn kala. Se sariꞑanxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a doxo Alatala Batu Banxin deEn na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalen nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama,

a birin xa fa mudun na Alatala xɔn alo Alatalaa walikεen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan yi lu fε mudune ra sεwani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima waxatin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegbe a kui, mangana sεbeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikεen bundɔxɔn yi fama nεn, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mɔn yi a tongo e xεtε a ra a funfuni. E yi fεriɲεnma gbetin nasuxε na kii nin lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima gεmε sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yitɔn ki fajɪ. ¹⁴ E to yelin banxini tɔɲε, e yi gbeti dɔnxεn xali Manga Yowasa nun Yehoyada xɔn. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbεtεye, a xεma daxine nun gbeti fixε daxine. E lu nεn saraxa gan daxin bε Alatala Batu Banxini Yehoyadaa si-mayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxa a ɲεε kεmε ɲεε tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fεma, bayo a fe fajɪn naba nεn Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxa xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fεma a tantundeni. Mangan yi a

tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabepin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xɔlɔ Yerusalɛn nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxεε a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sariɓanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xεmɛn Sakari ma, a yi ti yamaan yεtagi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala naxa iki: Nanfera ε mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo ε bata ε mε Alatala ra. A fan a mεma ε ra nεn.” ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magɔlɔn Alatala Batu Banxin yinna kui. ²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xεmɛn faxa. Sakari faxamatɔɔn yi a fala, a naxa, “Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra.”

*Yowasaa mangayaan danna
Mangane Firinden 12.18-22*

²³ Nεεn dɔnxɛn na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengɛdeni. E yi fa Yerusalɛn nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxa, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xɔn. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali sɛnbɛmaan naxɔri, bayo Yuda kaane bata yi e mε Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xεε, e yi Yowasa furaxin lu ɓaxankata gbeeni, a walikεne yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxa a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni ɓaxanla naxan

yi xili Simeyati, na dii xemen Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemen Yehosabadi. ²⁷ A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini tɔn fena a xɔn, ne birin sebexi mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a nɔxɔni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a neɛ mɔxɔɲen nun suulunden nan ma. Neɛ mɔxɔɲen nun solo-manaanin a mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili neɲ Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ² Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, a yi na liga, koni a mi a sɔbe so Alatala fe yi naxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbe sɔtɔ, a yi na kuntigine faxa naxanye a fafe faxa. ⁴ Koni a mi e diine faxa, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.”*

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeɛn ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu kemɛ xun na. A yi muxune yate keli neɛ mɔxɔɲen ma han e nun nde. E yatena, muxu wuli kemɛ saxan, naxanye yi nɔ sigɛ yengɛni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔɛ. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli kemɛ tongo Isirayila yi, naxanye yi

* 25:4: Sariyane 24.16

sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔtɔ yengeni, Ala i rabepinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Ala nan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔe muxun nabire.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligan na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔe gbetɛ soe i yii nen naxan danguna ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xete e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔtɔ a yamanani. E nun a ganla yi siga Fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinɲe ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yengɛ keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edɔn kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batuɛ, a lu wusulanna ganɲe e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban

mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi muxun na ba? A lu. I waxi nɛn n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragidɛ a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

*Yuda kaane yi Isirayila yɛngɛ
Mangane Firinden 14.8-20*

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiyɛ a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xɛrane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xɛmɛna, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yɛngɛ.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xɛraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii tɛmɛn fi n ma dii xɛmɛn ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonjɛ. ¹⁹ I yɛtɛ matɔxɔma, i wasoma, a i bata Edɔn kaane nɔ. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe jaxin fɔlɔma naxan sa rapanma kalan ma ɛ nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxɔn feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔtɔ a bata yi a yɛɛ rafindi Edɔn suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yɛngɛ Beti-Semɛsi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semɛsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalɛn

yi, a yi nɔngɔnna ye tonge naanin kala Yerusalɛn yinna ra, keli Eframi dɛɛn ma han Songen ma dɛna. ²⁴ Xɛmaan nun gbeti fixɛn nun se fajin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edɔn ma nɔɔn bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xɛtɛ Samari taani.

Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi jɛɛ fu nun suulun sɔtɔ siimayaan na. ²⁶ Amasiya kɛwali dɔnxɛne, keli a fɔlɔn ma han a ranan na, ne birin seɓɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛwali kɛdine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yanfan so a ma Yerusalɛn yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fɛma.

26

Yusiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 14.21-22

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dɔxɔ mangayani a fafe Amasiya jɔxɔni. Yusiya barin jɛɛ fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe faxa xanbini, a mɔn yi Elati taan ti, a mɔn yi a raxɛtɛ Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jɛɛ fu nun senninden nan ma, a yi jɛɛ tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yekoliya,

Yerusalen kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xon Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala non fima a ma feen birin yi.

⁶ A yi mini Filisitine yengedeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fema e nun yire gbete ye yi Filisitine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisitine yengedeni e nun Arabun naxanye yi dxi Guri-

Baali taani. Ala mon yi a mali Meyunin bansonna muxune yengedeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a senben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalen yinna xon. A yi kedenna ti Songenna so deen dexon, keden Lan-

ban ma deen dexon, keden yinna songenna nde dexon. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mon yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xonin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun meremerene yi. Xee biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xe biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kenden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun gali yeen ma fata xasabin na sebeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yate

Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu keme sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli keme saxan wuli solofere keme suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yengedeni. ¹⁴ Yusiya yi ye masansan wure lefane nun tanbane nun wure komotine nun tagi xidine nun xalimakunle

nun lantan gεmεne so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yεngε so sena ndee rafala Yerusalen yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nεε xalimakunle nun gεmε belebelene wolε. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kenden soto nen han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to senben soto a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan napan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yεε ra yi. Loxona nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbεtεye muxu tonge solomasεεε yi so a foxo ra wεkileni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fo saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasariɲanxi lan na feen ma. Mini yire sariɲanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yεε ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xolo saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yεtagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dexon. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbεtene birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafuren, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi faxa. A mi yi fa nεε soε Alatala Batu Banxini. A dii xεmen Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoε a ra. ²² Yusiya kεwali dɔnxene, keli a folon ma

han a rapan na, Nabi Esayi, Amōsi a dii xεmεn ne birin sεβε nεn. ²³ Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xεεna nde ma a benbane fεma, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nεn, e naxa, “Dogonfontɔɔn nan a ra.” A dii xεmεn Yotami yi dɔxɔ a jɔxɔni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana Mangane Firinden 15.32-38

¹ Yotami findi mangan na a jεε mɔxɔjεn nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalεn yi. A nga yi xili nεn Yerusa, Sadɔki a dii tεmεna. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mɔn mi yi tinxin. ³ A tan nan Alatala Batu Banxin So Dεεn Faxaraxini tɔn, * a mɔn yi nde dɔxɔ Ofɛli yinna dε. ⁴ A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine fɔtɔn yirene yi. ⁵ A yi Amonine mangan yεngε, a yi e nɔ. Na jεεn na, Amonine yi gbeti fixεn kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mɔn ne nan so a yii jεε firinden nun a saxandeni. ⁶ Yotami yi sεnbεn sɔtɔ, amasɔtɔ a yi tinxin Alatala yεε ra yi, a Ala.

⁷ Yotami kεwali dɔnxεne, a yεngεn naxanye so e nun a feene birin, ne sεβεxi Isirayila mangane nun Yuda mangane kεdine kui. ⁸ Yotami findi mangan na a jεε mɔxɔjεn nun suulunna nan ma. A yi jεε fu nun suulun ti mangayani Yerusalεn yi. ⁹ Yotami

* **27:3:** So dεεn naxan geyaan na.

yi faxa, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A dii xεμενα Axasi yi ti a ηαχωνι.

28

Axasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 16.1-20

¹ Axasi findi mangan na a ηεε μαχωνηeden nan ma, a yi ηεε fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. Naxan fan Alatala γεε ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a φαηin nan liga. ² Axasi yi sigan ti a ηαχιν na alo Isirayila mangane a liga kii naxan yi, a γετεεν yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³ A yi saraxane ba Ben-Hinon lanbanni, a yi a dii xεμενε gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xωsixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴ Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e γεnge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mon yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bono gbeen sa e ma. ⁶ Remaliyaa dii xεμεν Peka yi a liga sofaan muxu wuli κεμε wuli μαχωνη yi faxa Yuda yamanani laxo kedenni. Amasoto e bata yi e με Alatala ra, e benbane Ala. ⁷ Eframi bonsonna sofa kenden Sikiri yi mangana dii xεμεν Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸ Isirayila kaane yi muxu wuli κεμε firin suxu konyiyani Yuda kaane γε, ηαχανle nun

dii xemene nun dii temene. E mon yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹ Koni, Alatalaa nabina nde yi menni naxan yi xili Odedi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, ε benbane Ala bata xolo Yuda kaane ma, a yi e sa ε sagoni, anu, ε tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xonna ma. ¹⁰ Iki, ε waxi ε xa na Yuda kaane nun Yerusalen kaane findi ε konyi xemene nun ε konyi gilene ra. Koni, ε fan mi findixi yulubitone ra Alatala yee ra yi ba, ε Ala? ¹¹ Nayi, ε tuli mati n na, ε mon xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xoloxi ε ma ki fani.” ¹² Nayi, Efirami muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xemena Asari nun Mesilimoti a dii xemen Bereki nun Salun ma dii xemen Yexisikayi nun Xadilayi a dii xemena Amasa, ne yi xolo sofane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, “E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nen yulubitone ra Alatala yee ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata xolo gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nae sigan tiye, e yi ne dexo sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mon yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga

Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edɔn kaane mɔn yi Yuda kaane yɛngɛ, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yɛngɛn nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semɛsi taan tongo, e nun Ayalɔn nun Gɛdirɔti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dɔxɔ e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fɛma, koni benun a xa a mali, a yi a yɛngɛ. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kɔntɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nɛn tinxintareyani Alatala yɛɛ ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan najan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin dɛɛne balan, a yi kidene rafala Yerusalɛn taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbetene xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kɛwali dɔnxɛne, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rananna, ne sɛbɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kɛdine kui. ²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalɛn taani, koni a tan mi maluxun Isirayila mangane gaburun na. A dii

xεmεn Xesekiya yi ti a nαxαni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a nεε mαxαnεn nun suulunna nan ma, a yi nεε mαxαnεn nun solo-manaanin ti mangayani Yerusalεn yi. A nga yi xili nεn Abiya, Sakari a dii tεmεna. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan nεε singen kike singen ma, a yi a dεεne yitαn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bαnsαnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, ε tan Lewine. E yetε rasarijan, ε yi Alatala Batu Banxin nasarijan, ε benbane Ala, ε yi se xαsixine ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xαsixine raba nεn, naxanye rapaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e mε a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini. ⁷ E yetεεn yi Ala Batu Banxin so dεεne balan, e yi lεnpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xαlα Yuda kaane nun Yerusalεn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ε a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxa yεngeni, en ma dii xεmεne nun en ma dii tεmεne nun en ma naxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, ε ba tunnaxαlαn ma, bayo Alatala ε

tan nan sugandixi alogo ε xa ti a yeṭagi a wanla ra, ε findi a walikεne ra, ε yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bənsəna muxuni itoe yi fa:

Kehati xabilani:

Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yoweli.

Merari xabilani:

Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gerisən xabilani:

Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:

Simiri nun Yeyiyeli.

Asafi xabilani:

Sakari nun Matani.

¹⁴ Heman xabilani:

Yexiyeli nun Simeyi.

Yedutun xabilani:

Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bənsəna muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanje, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xəsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bənsəna muxune yi se xəsixine tongo e sa e woli Kedisən lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fələ kike singen xi singe ləxən nin. Xi solomasexede ləxəni, e yi so Alatala Batu Banxin so dəen palaan ma, e mən yi xi solomasexə wali kə a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mən yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin

sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxəsi a tinx-intareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mən yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntig-ine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexex dii solofere nun kətə solofere ra mangana den-bayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexex diine kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mən yi siga kətə kəe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kətəne kəe raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bənsənna muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bələnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bənsənna muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na,

xɔtane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nɛma yi saraxan gan fɔlɛ waxatin naxan yi, e yi bɛtin ba Alatala xa xɔta xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bɛtin bɛ, e xɔtaan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganɲɛ. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin bɛ, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bɔnsɔnna muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bɛti xuine nun fetona Asafi a bɛti xuine ra. E yi bɛtin ba sɛwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ɛ bata dɛntɛgɛ Alatala xa, ɛ fa ɛ saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bɔɲɛ faɲine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatɛn yi siga han ɲinge tonge solofere e nun yeɛɛɛ dii kɛmɛ firin e nun konton kɛmɛ, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mɔn yi ɲinge kɛmɛ sennin e nun kontonne nun kɔtɔ wuli saxan ba saraxa gbɛtɛne ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nɔɛ saraxa gan daxine birin bude. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi fa e mali han wanla yi ɲan, han saraxaraliin bonne yi rasariɲan. E ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnni, ne yi kataxi e rasariɲan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bɔɲɛ xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sɛwa na ra, amasɔɔ na feene liga nɛn mafurɛn.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xɛrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sɛbɛ Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalɛn yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba jɛɛn kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mɔn munma yi malan Yerusalɛn yi singen, e mi yi nɔɛ na sanla rabɛ singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Bɛriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalɛn yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba mɛnni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasɔɔ yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xɔn alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi. ⁶ Xɛrane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi,

* **30:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “E tan Isirayila kaane, ε xεε Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mən xa xεε ε ma, ε tan yamaan muxu dənχen naxanye luxi ε nii ra, ε tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ E nama lu alo ε fafane, alo ε ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yεε ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon dε alo ε a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, ε nama tuli maxɔdɔxɔ ayi alo ε benbane. E fa Alatala ma, ε fa a yire sarijanxini, a denaxan nasarijanxi han habadan, ε wali Alatala xa, ε Ala, alogo a xɔlɔ gbeen xa xεε ε fɔxɔ ra. ⁹ Xa ε fa Alatala ma, muxun naxanye ε ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nen e ma, e mən yi xεε yamanani ito yi. Alatala hinan, ε Ala, a fan, a mi a yεtagin luxunma ε ma, xa ε xεε a ma.” ¹⁰ Xεrane yi siga taane yi Eframi yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e magelε. ¹¹ Koni, Aseri bənsəna muxuna ndee nun Manase bənsəna muxuna ndee nun Sabulon bənsəna muxuna ndee yi e yεε magodo Ala xa, e tin sigε Yerusalen yi. ¹² Ala yi muxune bəχen masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalen yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalen yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi

† **30:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəɔyaan 12.15 kui.

ne woli Kadirən lanbanni. ¹⁵ Nεεn kike firinden xi fu nun naaninde ləxəni, e yi xuruseene kəε raxaba Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra. Nayi, Lewi bənsənnə muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yeε denteεε Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikεεn Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soε saraxaraline yii, e yi lu a xuyε saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan ye, e mi nəε saraxane bε Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kəε raxabε e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Eframi kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane ye naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxa subene don nεn, e sariyan kala na nan xən. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bəjεn ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin name, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sewa gbeeni xi solofere. Lewi bənsənnə muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunε e sənben birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali fəni xəntənnə ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fəni. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bəjε xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mən yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali ləxəne fari, e mən yi sanla raba

sewani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbeteeye yi e nun xɔŋɛn naxanye yi dɔxi Isirayila kaane nun Yuda kaane ye, ne birin yi lu sewani e bode xɔn ma. ²⁶ Sewa gbeen yi lu Yerusalɛn kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani waxatini, na ɲɔxɔn munma yi liga Yerusalɛn yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin me a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tɔn

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gemene kala, e yi Asera kide gbindonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Eframi nun Manase bɔnsɔnne yamanan yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bɔŋɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mɔn yi findixi Alatalaa walikene ra, e yi Alatala tantunma, e yi betine ba Alatala xa a banxin so deɛn na. ³ Mangan yi a sɔtɔ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye

yi ganma xətəonna nun jinbanna ra e nun Matabu Ləxəne nun kike nənən nun sali ləxəne ma, alo a seβexi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴Xesekiya yi a fala Yerusalən kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵Na falan mε yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fələ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dəxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fε e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xən, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dentεgεxi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷E yi se wuyaxi malan fələ jεen kike saxandeni, e yi yelin jεen kike solofereden ma. ⁸Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxədin na seene fe ra. ¹⁰Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadəki bənsənni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fələ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sətə nən nxu lugo, nxu yi a dənxeŋ gbege lu, amasətə Alatala duba nən a yamaan xa, a dənxeŋ naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹²E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na mənni. Lewi bənsəonna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundəxən na.

¹³ Xεμεν naxanye yi xili Yεxiyεli nun Asasiya nun Naxati nun Asahεli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Benaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyεn Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xεμεν Kore, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan yi Sogeteden dεen kantanma, a tan nan yi jεnige ma saraxane rasuxuma naxanye yi fima Ala ma. A mɔn yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbεtεye. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dɔxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sεkani. E yi seene yitaxun mεne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jɔrεna alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fɔlɔ dii xεmεne ma naxanye xili sεbεxi e bɔnsɔn kedin ma fɔlɔ e jεε saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yεba kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi sεbεxi e bɔnsɔn kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fɔlɔ e jεε mɔxɔjεn ma, alo e yi yamarixi wanla dε kii naxan yi fata e yεba kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi sεbεxi e bɔnsɔn kedin kui, e jaxanle nun e dii xεmεne nun e dii tεmεne nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixεtεne, saraxaralina ndee yi dɔxi banxidεne ra saraxarali taane rabilinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e

* **31:15:** Saraxaraline taane fe sεbεxi Yosuwe 21.1-45 kui.

nun Lewi bənsənna xemene birin naxanye xinle yi seβexi e bənsən kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe fajin liga tinxinna nun lannayani Alatala yεε ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nen Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a fajin na. A yi Ala fen a bəjen ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a kənkə e ma

¹ Xesekiya lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bəxən bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wəkile, a yi taan yinna yire kalaxine ti, a mən yi sangansone ti yinna xuntagi, a mən yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi sətə a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dəxə yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so deen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wəkile, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yεε ra e nun yamaan naxan a fəxə ra amasətə senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fəxə ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene

yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi e man dɔxi Yerusalen yi yengen tagi? ¹¹ Xesekiya xa mi e radinma ba alogo kamen nun ige xonla xa e faxa, a nema a fale, a naxa, “Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?” ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma saraxa ganden keden peen nan yetagi, e yi saraxane gan menni.” ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane no nen e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, e Ala no e rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama e mayenden, a yi e radin na kiini. E nama e yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi noxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, e alane fan mi no e e be n fan yii mumε! ”

Senakeribi yi Ala rayelefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan man yi fala naxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikεen Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yetεen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin sebe nun, a naxa, “Siyaan bonne

alane mi nɔxi e yamanan muxune ratangε n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nɔε a yamaan natangε n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalεn yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nɔ taan findε a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiyε Yerusalεn Ala ma alo e yi falan tima siya gbεtεne ala rafalaxine nan ma bɔxɔ xɔnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nɔ

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amɔsi a dii xεmεn yi e xuiin namini fɔlɔ Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xε naxan sa Asiriya mangana sofa kεndεne birin naxɔri a gali dɔxɔdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xεtε a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xεmεne yi sa a faxa mεnni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalεn kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Sɛnakeribi sɛnbɛn ma, a mɔn yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xɔn Yerusalεn yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lɔxɔni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kεndεyaan sɔtɔma nɛn. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali fajini kolon na, a yi waso ayi a bɔjɛni. Ala yi xɔlɔ a ma, e nun Yuda nun Yerusalεn. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun

Yerusalen kaane birin yi e xun xεε Alatala ma. Na ma, Alatalaa xolon mi fa e li Xesekiya siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen soto. A yi gbeti fixen nun xemaan nun boxo bun nafunle nun latikononne nun ye masansan wure lefane nun se fagine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbege. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya no soto nen a feene birin ma. ³¹ Koni, lona nde Babilon mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yeε yii a mato xinla ma alogo a xa a boje yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kewali donxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amosi a dii xemen Nabi Esayi a kedin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxesa. Dawuda yixetene gaburun denaxan yitonxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun menni. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi fa a saya xontonden. A dii xemen Manase yi findi mangan na a joxoni.

33

Manase, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a jeε fu nun firinna nan ma, a yi jeε tonge suulun e nun suulun ti

mangayani Yerusalen yi. ² Naxan naxu Alatala yee ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yee ra, a yi so ne fe xosixine yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mon yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mon yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma nen Yerusalen yi habadan.” ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinon lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimeyaan nun kera feene yi. A yi muxune maxodin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xosixi gbegbe liga Alatala yee ra yi, a yi a raxol. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dexo Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nen Dawuda xa e nun a dii xemen Sulemani, a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalen, n denaxan sugandixi Isirayila bonsonne birin ye. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi e benbane yii fata Musa ra, n mi tinne mum e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalen kaane yi yulubin tongo. E yi fe xosixine liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi. ¹² A taroni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yete magodo a benbane Ala

xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mən yi xεε a ra Yerusalen yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mən yi Dawu-daa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so dεen naxan xili Yεxε Dena, a yi Ofeli geyaan nabilin. A mən yi sofa kuntigine dɔxɔ Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xɔɲε suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi denaxan yi e nun Yerusalen yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mən yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bɔɲε xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fɔxɔ ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mən yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kεwali dɔnxεne, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin seβexi Isirayila mangane kεdine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindonna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yetε magodo, ne birin seβexi Hosayi a taruxu kεdine kui. ²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xεmεna Amən yi findi mangan na a ɲɔxɔni.

Amən, Yuda Mangana
Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amən findi mangan na a jεε məxəjən nun firinden nan ma, a yi jεε firin ti mangayani Yerusalən yi. ²² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amən yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yεε magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amən findi nən yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikene yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amən ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xεmən Yosiya dəxə a jəxəni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana
Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jεε solomasεxeden nan ma, a yi jεε tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalən yi. ² Naxan fan Alatala yεε ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sənna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xən.

³ A mangayaan jεε solomasεxedeni, hali a mən to yi xurun, a lu nən a benba Dawudaa Ala batuε. A jεε fu nun firinna, a yi taan kidene kala fələ Yuda nun Yerusalən yi, e nun Asera kide gbindonne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindonne raxəri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi

dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵ A yi kide ki muxune xonne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalen rasarijan na kii nin. ⁶ A mon yi siga Manase yamanani e nun Efirmi bomsanna nun Simeyan bomsanna nun Nafatali bomsanna e nun boxon naxanye yi e rabilinxi. ⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindonne kala menne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mon yi xete Yerusalen yi.

*Saraxaraline yi sariya kedindin to
Mangane Firinden 22.3-10*

⁸ Yosiya mangayaan ne fu nun solomaxedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemen Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemen Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini ton, mangana Ala. ⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Efirmi nun Manase nun Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bomsanne, e yi ne so a yii. E yi xete Yerusalen yi. ¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini ton feen yeratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹ Ne yi na gbetin so gememasonle nun kamudene yii alogo e xa gemene nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye raberin, e kala. ¹² Na walikene yi wanla

ke tinxinni. Lewi bənsəna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxe. ¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebēli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebene nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedind to a naxan so Musa yii. ¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebēli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedind to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedind so Safan yii. ¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin ke. ¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸ Sebēli tiin Safan yi sa ne birin yeba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedind so nen n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a xaran mangan yetagi. ¹⁹ Mangan to sariya falane me na kedind kui, a yi a domani bo a ma. ²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xemena Axikan nun Mike a dii xemena Abadon nun sebēli tiin Safan nun mangana walikena Asaya, a naxa, ²¹ “E sa Alatala maxədin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedind toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xəlon gbo en xili ma, amasoto en benbane mi Alatalaa falan suxu mumε alo a sebexi kii naxan yi kedind ito kui.” ²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi naxanla Xuluda fema. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma naxanla, Tokehata a dii xemena. Na naxanla yi dəxi Yerusalen Taa Neneni.

E yi e lanma xuiin fala a xa. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala ε xε muxun xa, ²⁴ ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tərɔn nafama nɛn yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene seβexi kii naxan yi kɛdini ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yɛtagi. ²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxɔɔ e kɛwanle xɔn. Nayi, n ma xɔɔn gbo taani ito xili ma, a mi ɲaŋɲε mumε!’ ²⁶ E mɔn xa a fala Yuda mangan xa, naxan ε xεxi Alatala maxɔdindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma ε naxanye mɛxi, a naxa, ²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yɛtɛ magodo Ala xa, i to falani itoe mε naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xɛtɛ n ma, bayo i bata i ya dugine yibɔ i ma, i yi wuga n yɛtagi, n bata a mε. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸ N ni i rasuxuma nɛn i benbane fɛma, i rasɛnɛma nɛn bɔɲɛ xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tərɔne toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatɔne yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan ma.

Ala batu ki faɲina Yosiya xɔn

Mangane Firinden 23.1-3

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalɛn fonne birin malan. ³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun yamaan birin biraxi a fɔxɔ ra, muxudin nun muxu gbeena. Alaa layirin kɛdin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala

yεtagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bɔɲɛn nun a niin birin yi, alo a sɛbɛxi layiri kɛdin kui kii naxan yi. ³² A yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Yerusalɛn kaane birin naso na layirin bun. Yerusalɛn kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³ Yosiya yi danna sa fe ɲaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbɛtɛne yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nɛn Alatala, e benbane Ala fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidin birin yi.

35

Yosiya yi sanla raba

Mangane Firinden 23.21-23

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba Alatala xa Yerusalɛn yi ɲɛɛn kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene kɔɛ raxaba. ² Yosiya mɔn yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sɔbɛ so Alatala Batu Banxin wanla dɛxunni. ³ A yi a fala Lewi bɔnsɔnna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasariɲanxi Alatala wanla dɛxunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dɔxɔ Alatala Batu Banxini Isirayila Manga

* **35:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wanla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

Dawudaa dii xεmεn Sulemani naxan tixi. ε mi fa a maxalima ε tungunne ma iki. Nayi, ε wali Alatala ε Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴ ε yi ε yitaxun denbaya yεεn nun wali xunde yεεn ma, alo Isirayila manga Dawuda a seβexi kii naxan yi, e nun a dii xεmεn Sulemani. ⁵ ε birin xa sa ti yire sariɲanxini, ε yεba yamaan bɔnsɔnne yεεn ma. ⁶ ε Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa yεxεε diine faxa ε ngaxakedenne xa, ε yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi ɲinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan ɲenigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yεxiyεli, ne yi xuruse wuli firin kεmε sennin ba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra e nun ɲinge kεmε saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Natanεli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyεli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun ɲinge kεmε suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xunde yεεn ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa xuruseene kɔε raxabe, saraxaraline yi lu marasariɲanna tiyε xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a seβexi Musaa

kɛdine kui kii naxan yi, e ɲingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene sa tɛɛni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasariɲan saraxa se gbɛtɛne, e yi ne ɲin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixɛtɛne lu nɛn wale han kɔɛn na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixɛtɛne xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixɛtɛn naxanye yi bɛtin bama, ne yi e wanle kɛma nɛn alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla dɛ. E mi keli e wali xundene yi mumɛ, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na lɔxɔni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba na waxatini. E mɔn yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fɔlɔ Nabi Samuyɛli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalɛn yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na

† **35:17:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Yosiyaa mangayaan ηεε fu nun solomasεxεn nan ma.

Yosiyaa mangayaan najanna

Mangane Firinden 23.24-30

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tənηε, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengεdeni Efirati baan dεxən. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xεrane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengεdeyi de, n sigan yama gbεte nan yengεdeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yengε de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xεte a fəxə ra, a yi a maxidi alo muxu gbεte alogo a xa siga a yengεdeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengεdeni Megido fixε yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi a səxən, a yi a fala a walikεne xa, a naxa, “E n xali, amasətə n maxələxi ηaxi ra.” ²⁴ A walikεne yi a ragodo a yengε so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi faxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya faxa feen na. ²⁵ Nabi Yere mi yi Yosiya saya feen sunu bεtini tən. Han to, ηaxanle nun xεmεne birin Yosiya saya feen sunu bεtin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na bεtine seβexi Sunu kεdine kui.

²⁶ Manga Yosiya kεwali dənxe ne, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kεdin na, ²⁷ keli a fe taruxun fələn ma han a rapanna, ne seβexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kεdine kui.

36

Yehowaxasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 23.30-24.17

¹ Yamanan muxune yi Yosiyaa dii xεmεn Yehowaxasi dɔxɔ mangan na Yerusalɛn yi a fafe nɔxɔni. ² Yehowaxasi findi mangan na a nεε mɔxɔnɛn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalɛn yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalɛn yi, a yetεen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixɛn kilo wuli saxan e nun xεmaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dɔxɔ mangayani Yuda xun na Yerusalɛn yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

Yehoyakimi, Yuda mangana Mangane Firinden 23.36-24.7

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a nεε mɔxɔnɛn nun saxanden nan ma, a yi nεε fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yεε ra yi. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi sa a yεngε, a yi a xidi yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilɔn yi. ⁸ Yehoyakimi kεwali dɔnxεne mangayani, a fe xɔsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xεmεn Yoyakin yi ti mangayani a nɔxɔni.

Yoyakin, Yuda Mangana Mangane Firinden 24.8-17

⁹ Yoyakin findi mangan na a ɲɛɛ solomasɛxɛden nan ma, a yi kike saxan xi solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga.

¹⁰ ɲɛɛ nɛnɛn fɔlɔn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilɔn yi e nun Alatala Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxakedenna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalɛn xun na.

Sedeki, Yuda Mangana

Mangane Firinden 24.18-20

¹¹ Sedeki findi mangan na a ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun kedenden nan ma, a yi ɲɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. ¹² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yɛtɛ magodo Nabi Yere mi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

Konyiyana Babilɔn yamanani

Mangane Firinden 25.1-21

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murutɛ nɛn Manga Nebukadanesari yɛtɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsɔxi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasariɲan Yerusalɛn yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane magele, e mi tin a falan suxɛ, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi ɲanɲɛ.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxes silanfanna ra yire

sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xεμε fonna nun ɲaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nεn Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi. ¹⁹ E yi tεεn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalɛn taan yinna rabira. E tεεn so banxi faɲine birin na, e yi se faɲine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan sɛnbɛn sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nεn matabuni, a lu rabeɲinxi ɲεε tonge solofere. Na findima waxatin ɲɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”*

Ala Batu Banxin mɔn yi ti

Esirasi 1.1-3

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan ɲεε singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a seβε a yamanan yiren birin ma, a naxa,

²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki,
 ‘Alatala, Ala Naxan Kore,
 na bata yamanane birin so n yii dunuɲa yi,
 a bata n yamari
 a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn yi Yuda yi.
 A yamaan muxun naxanye ra ε yε,

* **36:21:** Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Alatala, e Ala xa lu ne xon,
ne xa siga.' ”

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012

Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78